

Posudek konzultanta na rigorózní práci Mgr. Martina Šmída "Kelsenova ryzí nauka právní"

Jen málo právněteoretických škol rozdělilo a polarizovalo odbornou veřejnost do té míry jako ryzí nauka právní (potažmo jí blízký brněnský normativismus). Ta se totiž rozpadla na její vášnivé stoupence a stejně zaryté odpůrce. Silné ohlasy měla tato škola i v neprávních sférách - zde však většinou kritické.

Tomuto bouřlivému přijetí se nelze divit. Podobné reakce provázejí každý směr v myšlení, který přináší něco nového, natož kontroverzního. Ryzí nauka právní vybočila ze zaběhnutých kolejí dosavadní právní vědy tím, že se jí pokusila dát pevný filozofický základ (stavěla na odkazu I. Kanta) a zároveň se snažila tuto disciplínu utvářenou po staletí mnohdy uzuálně či pod vlivem přirozenoprávních spekulací zvědečtit. Zaměřila se proto převážně na otázky metodologické a analýzu kategorií sloužících k deskripci právního systému.

I když ne se všemi jejími závěry lze souhlasit (zejména s oddělením práva od společnosti), jisté je jedno: ryzí nauka právní rozproudila diskuzi o mnoha do té doby nezpochybňovaných názorech a posunula poznání práva dále - zvláště co se týká výzkumu jeho struktury. To je také důvod, proč má smysl se k jejímu myšlenkovému dědictví neustále vracet a proč přivítat každý fundovaný a dostatečně kritický rozbor, který se jím zabývá.

Jedním z těch, který se pokouší o takový kritický pohled je Mgr. Martin Šmíd ve své rigorózní práci nazvané "Kelsenova ryzí nauka právní" a koncipované jako pojednání o historických kořenech, základních kategoriích a vývoji tohoto směru v právním myšlení.

Ryzí nauku právní považuje Šmíd za "kvintesenci právního pozitivismu", protože "vytyčuje nejzazší hranici, které je možno v "pozitivaci" práva dosáhnout". Její zdroje vidí v díle I. Kanta, v imperativní teorii a v právním pozitivismu 19. století. V dalších kapitolách Šmíd podrobně rozebírá vztah práva k přírodě a morálce. Zabývá se klíčovými pojmy normy, povinnosti a sankce. Objasňuje podstatu kritiky tzv. dualismů v právu. Velký prostor věnuje i problematice grundnormy, stupňovité výstavbě právního řádu, druhům právních norem a kategoriím platnosti a účinnosti. Své závěry opírá o primární a sekundární literaturu naší i cizí provenience.

Za pozitiva práce považují systematicčnost, přehlednost a čtivost. Zajímavé jsou pokusy o komparaci ryzí nauky právní s brněnskou normativní teorií. Ocenit je také třeba, že se autor snaží k jednotlivým problémům zaujmout vlastní stanovisko.

Připomínky lze vznést jen drobnější:

1) Nárok a subjektivní právo nejsou synonyma (viz str. 38). Nárok je stadium realizace subjektivního práva.

2) Dělení práva na soukromé a veřejné má praktický význam - o soukromoprávních sporech rozhodují pravidelně soudy, veřejnoprávní agenda běžně náleží úřadům (viz str. 39).

3) Diskutabilní je též autorovo odmítání mezer v právu na str. 68.

4) Nepříliš vhodný se mi zdá pojem deklaratorní normy. Autor mezi ně zahrnuje jednak to, co se standardně nazývá právněpolitické cíle, a pak nenormativní části právních předpisů.

Tyto nedostatky však nepadají na váhu. Práci doporučuji k obhajobě.

Praha, 5.11.2007

JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.